

Communiceren met mensen met dementie

Sara Mahieu
Ouderenpsychologe
Referentiepersoon dementie
wzc Sint-Margaretha, Holsbeek
wzc Sint-Jozef, Wiekevorst

1

2

Over communicatie valt veel te zeggen...

1. Communicatie : complex proces én zo vanzelfsprekend

=> BIJ DEMENTIE: COMMUNICATIE VERANDERT, MAAR VERDWIJNT NIET!

2. Niet alleen woorden – ook lichaamstaal

=> BIJ DEMENTIE: LICHAAMSTAAL WORDT BELANGRIJKER

3

3. Stil zijn is ook communiceren

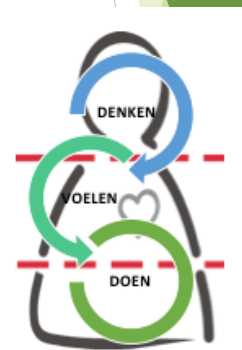
=> BIJ DEMENTIE : DOEL VERSCHUIFT VAN INFORMATIE UITWISSELEN NAAR 'AANWEZIG ZIJN'

4. Iets vertellen over 'onze binnenkant':

onze gedachten, onze behoeften en gevoelens

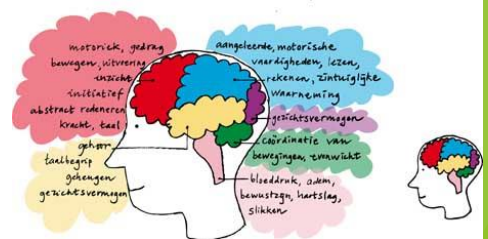
=> BIJ DEMENTIE : MENSEN GAAN MEER 'TONEN' HOE ZE ZICH VOELEN

4

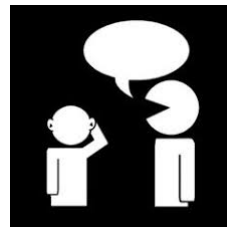
Taal, onze hersenen en dementie

- ▶ Taal = verschillende hersengebieden en onnoemelijk veel verbindingen
- ▶ **DEMENTIE IS NIET ALLEEN GEHEUGENVERLIES, MAAR OOK VERLIES AAN TAALVAARDIGHEID**
- ▶ Afasie = medische term voor taalproblemen
 - ▶ Probleem met het **spreeken**
 - ▶ Probleem met **begrijpen**
- ▶ **NAARMATE DE DEMENTIE VORDERT, WORDT COMMUNICEREN MET DE PERSOON MOEILIJKE**

5

'Leg jij het bestek nog even op de tafel aub en je mag ook de glazen al vullen met water?'

6

In een beginfase van de ziekte ... meer en meer 'haperingen'

- ▶ taalproblemen afhankelijk van het onderliggende ziekteproces
- ▶ *Fons* (diagnose 2j geleden)
- ▶ Onzekerheid en angst om te falen bij de persoon met dementie
- ▶ Blijf je familielid betrekken in gesprek
- ▶ Pas waar nodig aan
- ▶ Doe zo normaal mogelijk!
- ▶ Let op **wat** je zegt, maar ook op **hoe** je dingen zegt

7

Enkele tips

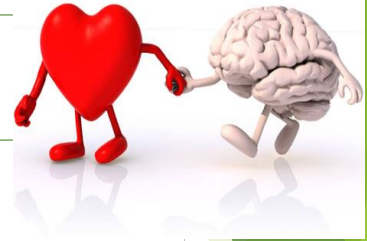

Help en corrigeer
geruisloos

- ▶ **Geef voldoende tijd**
- ▶ Let op voor **mogelijke stoorzenders** (o.a. verminderd zicht/gehoor!!!)
- ▶ Geen 'waarom'-vragen - maar **vraag verduidelijking**
- ▶ Stel geen vragen om de persoon te testen en ga niet voortdurend in discussie
- ▶ **Zoek naar fijne gespreksonderwerpen** en manieren van communiceren
- ▶ Vergeet de **kracht van humor** niet
- ▶ Focus vooral op wat nog wel goed gaat
- ▶ Laat gewoontes bestaan, bv krant lezen, ook al lukt dit niet helemaal meer zoals vroeger
- ▶ **Oefen in geduld**

8

Stilaan meer leven in een eigen, gevoelsmatige belevingswereld

- ▶ Letterlijke inhoud van taal zal aan belang verliezen
- ▶ **Beleving** en **emotie** centraal
- ▶ De **emotionele antennes** worden sterker bij personen met dementie
- ▶ **GA OP ZOEK NAAR DE EMOTIE EN BELEVING ACHTER DE WOORDEN EN LICHAAMSTAAL**
- ▶ Verlies aan wederkerigheid
- ▶ Probeer 'onze logica' in taal en gesprek wat 'los te laten'
- ▶ Risico om op een andere golflengte te zitten naarmate de dementie verder evolueert

9

'Het is de ziekte en de geheugenproblemen die mijn moeder zo achterdochtig maken'.
'Het is normaal van mijn moeder om te proberen er een logische verklaring voor te zoeken dat ze haar geldbeugel niet meer vindt'

Ik doe zoveel voor mijn moeder.
Ik probeer er echt alles aan te doen om haar te helpen, om haar van alles te helpen herinneren, om te zorgen dat ze niets kwijt raakt en dan nog wordt ze boos en beschuldigt ze mij...

10

Enkele tips in deze fase

- ▶ **VERTRAGEN** - Neem altijd even tijd om af te stemmen

Hier leren we (opnieuw) iets van de persoon met dementie! ☺

- ▶ Ga niet in discussie over feiten
- ▶ Beleving vraagt **geen oplossing** – maar om **een luisterhouding**
- ▶ Zelf goed kijken, luisteren en (aan)voelen
- ▶ Biedt **veiligheid, geruststelling** en een **aangename sfeer** – **zet hierbij je lichaamstaal, stem en mimiek bewust in**
- ▶ Een compliment
- ▶ Een vleugje humor
- ▶ **Liefhebben ... is de rode draad**
- ▶ Doe fijne dingen samen

11

Als woorden wegvallen, is er nog **lichaamstaal**

Body language speaks
louder than words

- ▶ Meer onverstaanbare taal - herhalen van klanken
- ▶ Initiatief tot contact-name ligt hoe langer hoe meer bij ons
- ▶ **Bewust inzetten van lichaamstaal om contact te blijven maken**
- ▶ **Blijf praten, maar ondersteun wat je zegt met je lichaamstaal, je stem en mimiek.**
- ▶ **WEET:** De lichaamstaal van de persoon met dementie vertelt ons veel
- ▶ Goed observeren = de boodschap
- ▶ Met zijn gedrag en lichaamstaal blijft de persoon met dementie communiceren

12

Spiegelen

13

Enkele tips in deze fase

- ▶ Kom **voldoende dichtbij**, maak **oogcontact**, **raak aan** en maak je **stem en ogen** zacht
- ▶ Een **glimlach doet vaak wonderen**
- ▶ Blijf iemands **naam noemen**
- ▶ Contact maken via **alle zintuigen**
- ▶ **Straal geruststelling uit**
- ▶ Ondersteun je woorden met gebaren
- ▶ **Doe dingen voor, en doe ze samen**
- ▶ Vertel zelf in plaats van vragen te stellen
- ▶ **Je aanwezigheid en rustige nabijheid zijn vaak belangrijker dan woorden**

**De persoon met
dementie is
DIRIGENT!
Wij de
muzikanten.**

14

Je (communicatie) voortdurend moeten aanpassen vergt veel van mantelzorgers

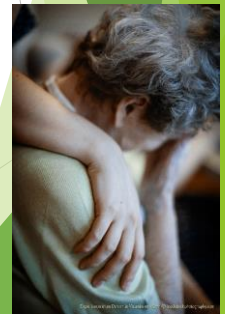
- ▶ Leg je lat niet te hoog! Wees mild voor jezelf – er is geen perfecte manier!
- ▶ **Sta jezelf toe om fouten te maken**
- ▶ **Zelf regelmatig bijtanken!!!**
- ▶ Zoek regelmatig gelegenheid om je hart te luchten bij iemand die je vertrouwt
- ▶ **Kunst van het haalbare** – omgangskunde verwerven - 'met lef liefhebben'
- ▶ Deel je ervaringen met lotgenoten

**Wees
lief
voor
jezelf,
je doet
je best.**

15

Communicatie is alles en alles is communicatie

16